

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Biblioteki publiczne dla dzieci we Francji (wybrane zagadnienia)

Author: Hanna Langer

Citation style: Langer Hanna. (2010). Biblioteki publiczne dla dzieci we Francji (wybrane zagadnienia). W: M. Jarczykowa (red.), "Biblioteki i ośrodki informacji - zbiory, pracownicy, użytkownicy" (S. 63-78). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Hanna Langer

Biblioteki publiczne dla dzieci we Francji (wybrane zagadnienia)

Na rozpowszechnienie w Europie usług bibliotecznych dla dzieci istotny wpływ wywarło bibliotekarstwo amerykańskie. Kierowany przez Caroline Griffiths „American Art War Relief Committee” przyczynił się do powstania w 1918 roku „American Book Committee on Children’s Libraries”, wspierającego m.in. otwieranie bibliotek dla dzieci. Dwie z nich, które jako pierwsze powstały w Belgii i we Francji, działały na podobnych zasadach, stąd obie warte są wspomnienia. Z amerykańskim komitetem kontakt nawiązali Lilly-Elizabeth Carter i René Sands — belgijscy uczestnicy kongresu poświęconego prawom dziecka (Waszyngton 1919 rok). Odwiedzili czytelnię dziecięcą nowojorskiej biblioteki publicznej, aby przekonać się, jaką rolę pełniła ta placówka w życiu dzieci oraz by sprawdzić, czy istnieje możliwość zorganizowania podobnej instytucji w Brukseli. Doszło do tego 24 września 1924 roku¹. Zaznaczyć jednak trzeba, że nie była to pierwsza inicjatywa w Belgii, ponieważ przed rozpoczęciem I wojny światowej działało kilka czytelni dla dzieci, zamkniętych wraz z jej wybuchem. Powojenna oferta amerykańskiego komitetu zapewniała wyposażenie, początkowy księgozbiór wielkości 1 000 woluminów oraz przeszkolenie dwóch bibliotekarek zgodnie z amerykańskim modelem bibliotekarstwa publicznego. W zamian za to władze miejskie Brukseli zgodziły się udostępnić lokal i zapewnić jego utrzymanie, powołać komitet zarządzający biblioteką oraz zatrudnić wyszkolonych bibliotekarzy. Zgodnie z sugestią Griffiths, bibliotekę nazwano „L’Heure Joyeuse” („Godzina Radości”). Zespół nadzorujący działalność biblioteki składał się ze specjalistów w zakresie edukacji, bogatych mecenasów i urzędników państwowych. Jednym z członków komitetu był amerykański ambasador w Belgii — Brand Whitlock, którego imieniem nazwano „Godzinę Radości”².

¹ D. Mitts-Smith: *L’Heure Joyeuse: educational and social reform in post-world war I Brussels*. „Library Trends” 2007, No. 3, s. 464.

² G.U. Gabel: *Die Kinderbibliotheken „L’Heure Joyeuse” in Belgien und Frankreich*. „Bibliotheksdienst” 2005, H. 10, s. 1218; D. Mitts-Smith: *L’Heure Joyeuse...*, s. 465—466.

Do wybuchu II wojny światowej utworzono w Belgii łącznie siedem bibliotek dziecięcych, które funkcjonowały według tych samych zasad i pod tą samą nazwą³.

Zainicjowany w Europie — w Belgii i we Francji — amerykański model biblioteki publicznej zakładał m.in. wolny dostęp do książek, jak również konieczność wypracowania nowego typu relacji między czytelnikami i biblioteką, dzięki zorientowaniu usług bibliotecznych na potrzeby użytkowników. Podkreślano także, że biblioteka powinna być przede wszystkim miejscem czytania książek; mniejsze znaczenie należało natomiast przypisywać ochronie zbiorów⁴. Przyjęto zasadę bezpłatnego korzystania z księgozbioru oraz angażowania dzieci do pracy bibliotecznej. Jako atrakcję proponowano godziny czytania, które w bibliotekach amerykańskich cieszyły się ogromnym zainteresowaniem⁵.

Pozytywne reakcje na powstanie brukselskiej biblioteki sprawiły, że zaczęto myśleć o utworzeniu podobnej instytucji we Francji. Podjęte przez Griffiths rozmowy z burmistrzem Paryża początkowo nie przynosiły jednak żadnego efektu. Przeciwni nowemu typowi biblioteki byli także wpływowi bibliotekarze francuscy. Dopiero przychylne nastawienie Ernesta Coyecque — dyrektora paryskich bibliotek miejskich — przyczyniło się do pokonania oporu. Ustalono, że amerykański komitet przekaze bibliotece 2000 książek, specjalne wyposażenie oraz zatrudni bibliotekarki. Z kolei władze miasta Paryża miały zapewnić odpowiedni lokal oraz przejąć koszty utrzymania biblioteki po roku działalności⁶. W zorganizowaniu księżnicy w Paryżu pomógł również „Comité American des Regions Dévastées” (CARD)⁷, utworzony w 1916 roku w celu odbudowy czterech najbardziej zniszczonych kantonów departamentu Aisne. W 1920 roku członkowie komitetu zorganizowali w tym regionie pięć pierwszych bibliotek opartych na modelu amerykańskim⁸. Były to właściwie dziecięce kąciaki we wzorcowych bibliotekach publicznych, będące przez kilka lat jedynymi placówkami przeznaczonymi dla dzieci. Oprócz nich funkcjonowały sekcje dziecięce w bibliotece publicznej w Paryżu. Biblioteki powołane przez CARD działały niestety krótko, bo do 1923 roku.

³ G.U. Gabel: *Die Kinderbibliotheken „L'Heure Joyeuse”*..., s. 1218.

⁴ D. Mitts-Smith: *L'Heure Joyeuse*..., s. 466.

⁵ G.U. Gabel: *Die Kinderbibliotheken „L'Heure Joyeuse”*..., s. 1218.

⁶ Ibidem.

⁷ CARD został utworzony przez Anne Tracy Morgan (1873—1952) i Anne Murray Dike (1875—1929) jako American Committee for Devastated France, ale bardziej znany jest pod francuskim akronimem CARD. Organizacja ta zatrudniała kobiety do pracy w ośrodkach zdrowia, sierocińcach czy też organizacjach społecznych. M.N. Maack: *Exporting american print culture: the role of bookwomen in Paris during the 1920*. Dostępny w Internecie: <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/maack/Documents/BookWomenWeb.doc>. [Data dostępu: 15.06.2009].

⁸ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci w Polsce i we Francji*. W: A.M. Krajewska, G. Lewandowicz: *Miłośnicy komiksów. Czytelnictwo komiksów w bibliotekach publicznych dla dzieci. Biblioteki dla dzieci w Polsce i we Francji*. Warszawa 1997, s. 63; M.N. Maack: *L'Heure Joyeuse, the first children's library in France: its contribution to a new paradigm for public libraries*. „The Library Quarterly” 1993, No. 3, s. 257—258.

Rok później komitet zakończył swoją aktywność, a problemy finansowe, kadrowe i organizacyjne bibliotek spowodowały ich zamknięcie⁹. Ważne jest jednak to, iż dzięki tym bibliotekom pokazano, że młodzi odbiorcy stanowią odrębną grupę czytelniczą, wymagającą usług i zbiorów dostosowanych do ich wieku. Wydawało się zatem, że powstanie kolejnej placówki uwzględniającej zainteresowania dzieci nastąpi szybko. Jednak dopiero dzięki współpracy wspomnianych dwóch amerykańskich komitetów otworzono w Paryżu pierwszą bibliotekę odpowiadającą wyłączenie na potrzeby dzieci.

Paryska „Godzina Radości” miała być instytucją modelową, dysponującą nie tylko wyposażeniem dostosowanym do wieku i wzrostu dzieci, ale przede wszystkim stosującą odpowiednie metody pracy. Pełniła rolę biblioteki, jak również centrum dokumentacji książki dziecięcej oraz ośrodka kształcenia zawodowego bibliotekarzy. Zgodnie z umową, w 1922 roku amerykański komitet ofiarował placówce 2 000 publikacji oraz meble sprowadzone ze Stanów Zjednoczonych. Z kolei władze miejskie Paryża udostępniły lokal i w ten sposób powstała francuska „L'Heure Joyeuse” („Godzina Radości”). Jej uroczyste otwarcie nastąpiło 12 listopada 1924 roku¹⁰.

Biblioteki tworzone na wzór „Godziny Radości” miały wprowadzić nie tylko dzieci, ale także dorosłych, do nowego typu biblioteki, w której w miejsce koncentracji na zbiorach (ich opracowaniu i konserwacji) skupiono się na czytelniku. W nowej koncepcji bibliotek podkreślono przede wszystkim swobodny dostęp dziecka do książki i stworzenie warunków sprzyjających pobudzaniu dziecięcej inicjatywy. Oznaczało to m.in. członkowstwo w „Godzinie Radości”, a tym samym zobowiązanie do troszczenia się o książki i udzielania bibliotekarzom pomocy w uczynieniu biblioteki miejscem miłym i przydatnym dla wszystkich. Powierzono zatem dzieciom obowiązki, np. rozmieszczania książek, wykonywania plakatów do godziny opowiadań, wybierania książek do rozpowszechniania. Starsze dzieci zachęcano do czytania młodszym i kształcenia nowych czytelników w nabywaniu umiejętności korzystania z katalogu i klasyfikacji dziesiętnej. Inspirowano dzieci do przygotowywania wystaw oraz organizowania przedstawień teatralnych. Znalezienie odpowiednich informacji i książek wymagało m.in. korzystania ze zbiorów biblioteki¹¹. Realizacja wszystkich zadań wiązała się zatem z uwzględnieniem elementów zabawy w procesie edukacji.

Wśród form pracy stosowano m.in. opowiadanie bajek, gry i konkursy, głośne czytanie, rozwiązywanie krzyżówek, spotkania kółka poetyckiego czy wystawy książek¹². Przy tak bogatej ofercie „Godzina Radości” pełniła ważną rolę w rozwoju różnych zainteresowań młodych ludzi. Publiczne biblioteki dziecięce trakto-

⁹ M.N. Maack: *L'Heure Joyeuse...*, s. 263; G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 35.

¹⁰ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 63—64.

¹¹ M.N. Maack: *L'Heure Joyeuse...*, s. 258—260, 266—267.

¹² G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 63—64.

wały bowiem czytelnictwo jako czynność opozycyjną do lektury szkolnej, zapewniając także rozrywkę.

Równie ważnymi użytkownikami „Godziny Radości” były osoby dorosłe. Tak np. wizyty w bibliotece miały pomóc młodym wydawcom w lepszym zrozumieniu zainteresowań czytelniczych dzieci i poznaniu opinii bibliotekarzy na temat przydatnych publikacji. Wiedza ta pozwalała na kształtowanie francuskiego rynku wartościowej francuskiej literatury dziecięcej, a w pośredni sposób wpływała też na strukturę księgozbiorów w bibliotekach dziecięcych, co z kolei przyczyniało się do zaspokajania potrzeb młodych odbiorców¹³.

Podkreślić jednak trzeba, że amerykański wzór biblioteki, wprowadzie innowacyjny, ale jednak przystosowany do realiów francuskich, początkowo — jak wcześniej wspomniano — nie został przychylnie przyjęty przez konserwatywnych bibliotekarzy i niektórych nauczycieli. Mimo reformy francuskiego systemu edukacji, krytykowano m.in. stosowane przez bibliotekarzy metody pracy, uwzględniające elementy pedagogiki zabawy. Uważano, że „Godzina Radości” odciąga dzieci od prawdziwej nauki¹⁴, toteż model biblioteki przeznaczonej wyłącznie dla dzieci nie upowszechnił się w bibliotekarstwie francuskim.

Od czasu powstania „Godziny Radości” do 1939 roku otwarto tylko 15 bibliotek dla dzieci¹⁵. Paryska placówka pozostała wzorem i jako ogólnodostępna instytucja działała do 1954 roku, a następnie przekształcono ją w muzeum książki dziecięcej i taki status ma do dnia dzisiejszego¹⁶.

Polityka biblioteczna po II wojnie światowej nie przyniosła oczekiwanych zmian we francuskim bibliotekarstwie dziecięcym. Wprowadzie przewidziano obsługę dzieci w oddziałach dla dorosłych, ale często polegała ona na wydzielaniu wyłącznie kilku półek z książkami dla młodych czytelników; rzadziej udostępniano im osobne pomieszczenia. Przeobrażenia w ofercie bibliotecznej dla młodszej publiczności nastąpiły dopiero na początku lat 60. XX wieku i wiązały się z początkiem drugiego okresu w rozwoju bibliotek dziecięcych. W 1963 roku Anna Gruner Schlumberger założyła stowarzyszenie „Radość poprzez książkę” („La Joie par les Livres” — JPL)¹⁷; jego celem było wspieranie bibliotekarzy w rozwoju francuskich bibliotek dziecięcych, które w tym czasie były niedoceniane mimo znakomitego przykładu „Godziny Radości”¹⁸. Jednym z ważniejszych celów nowej organizacji było wybudowanie biblioteki przeznaczonej wyłącznie dla dzieci i co istotniejsze — w sąsiedztwie dzielnicy robotniczej. Niewielu wierzyło w po-

¹³ M.N. Maack: *L'Heure Joyeuse...*, s. 269.

¹⁴ Ibidem, s. 267—268.

¹⁵ G. Patte: *France*. In: *Library service to children: an international survey*. Ed. C. Ray. Paris 1978, s. 43.

¹⁶ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 64.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ *Promoting the joy of reading: an interview with Geneviève Patte*. „Bookbird” 2002, No. 3, s. 41—42.

wodzenie tego projektu. Zamyśl zrealizowano już w 1965 roku, otwierając w Clamart pod Paryżem bibliotekę w budynku zaprojektowanym po raz pierwszy z przeznaczeniem na bibliotekę dla dzieci¹⁹. Wkrótce zaczęła ona pełnić znaczącą rolę w bibliotekarstwie francuskim: testuje się w niej nowe formy pracy z czytelnikami, przyjmuje się stażystów i stypendystów. Dla młodych bibliotekarzy bardzo istotne jest bowiem — jak stwierdziła Geneviève Patte — zdobycie doświadczenia w bibliotekach zagranicznych²⁰.

Zaznaczyć trzeba, że od samego początku dla rozwoju dwóch francuskich innowacyjnych bibliotek dla dzieci — „Godziny Radości” w Paryżu i placówki w Clamart — istotną wartość miało właśnie międzynarodowe doświadczenie. Jak wcześniej wspomniano, pierwsza z wymienionych placówek powstała z inicjatywy i dzięki znacznej pomocy dwóch amerykańskich komitetów. Z kolei „La Joire par les Livres” została stworzona przez francuską fundatorkę — Gruner Schlumberger, mieszkającą przez wiele lat w USA i w innych krajach, w których biblioteki publiczne oraz ich usługi dla dzieci stanowiły istotną część bibliotekarstwa publicznego. Geneviève Patte, która później odegrała pionierską rolę w rozwoju usług bibliotecznych dla dzieci nie tylko we Francji, została zatrudniona w stowarzyszeniu w 1964 roku, odbywając wcześniej praktykę w International Youth Library oraz w New York Public Library. W tej samej bibliotece przeszedł szkolenie pierwszy asystent Patte²¹. Ponadto jednym z pomysłów Gruner Schlumberger było zorganizowanie kolekcji zagranicznych książek dla dzieci w ich oryginalnym języku. Zbiór ten, stworzony m.in. przez Patte, spełnił bardzo ważną rolę w kształtowaniu francuskiego rynku wydawniczego: dał wyobrażenie o zagranicznej literaturze dziecięcej oraz przyczynił się do wydania wielu doskonałych przygotowanych tłumaczeń. Przez lata kolekcję obejrzało wielu wydawców i artystów²². Kolejną inicjatywą Gruner Schlumberger było przyznanie grantów dla zagranicznych bibliotekarzy, którzy dzięki nim mogli pokryć koszty rocznego pobytu w Clamart. W pierwszych latach większość bibliotekarzy korzystających ze stypendiów pochodziła ze Skandynawii i z krajów anglosaskich; nieliczni przyjechali z Europy Wschodniej²³.

Centrala stowarzyszenia — Centrum Dokumentacji („Centre National du Livre pour Enfants”) mieści się w Paryżu. Księgozbiór Centrum, obejmujący literaturę dziecięcą, naukową, czasopisma, powiększany jest głównie dzięki egzemplarzowi obowiązkowemu, przysługującemu JPL od 1984 roku²⁴. Francuskie Centrum stanowi przykład placówki łączącej w sobie cechy ośrodka dokumentacyjno-infor-

¹⁹ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 64; *Promoting the joy...*, s. 41—42.

²⁰ *Promoting the joy...*, s. 41—42.

²¹ G. Patte: *My IFLA experience*. „SCL News” 2005, No. 62, s. 10.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 64.

macyjnego i instytucji społecznego wspierania książki²⁵. Obecnie ma status Narodowego Centrum Książki Dziecięcej²⁶.

Centrum nadzoruje pracę biblioteki w Clamart, jak również opracowuje i opiniuje projekty z zakresu bibliotekarstwa dziecięcego²⁷. Tutaj też przygotowano zamysł utworzenia w Bibliotece Narodowej Francji oddziału dla dzieci²⁸. Do tej pory w żadnej innej księżnicy narodowej najmłodsza publiczność czytelnicza nie została potraktowana jako równoprawny użytkownik. We Francji założono jednak, że „chcąc otworzyć drzwi biblioteki dla jak najszerzej publiczności, nie można wykluczyć z niej dzieci”²⁹. Stwierdzenie to jest zgodne z opracowanymi przez IFLA *Wytycznymi dotyczącymi usług w bibliotekach dla dzieci*. W dokumencie tym podkreślono m.in., że „usługi biblioteczne dla dzieci nigdy nie były tak ważne jak dzisiaj dla dzieci i ich rodzin na całym świecie”³⁰. W Bibliotece Narodowej Francji stworzono zatem miejsce dla badaczy z dziedziny książki i czytelnictwa dziecięcego. Możliwe stały się poszukiwania teoretyczne, jak również prowadzenie eksperymentów. Istotniejszy jest jednak fakt, iż dzięki otwarciu biblioteki dla najmłodszych czytelników pokazano dzieciom i dorosłym odwiedzającym placówkę, że najmłodsi mają, na swój sposób, miejsce w świecie nauki i techniki. Bibliotekę Francji od innych narodowych księżnic wyróżnia więc nowe spojrzenie na młodych czytelników. W tym zakresie w bibliotece m.in. gromadzi się i opracowuje zbiory piśmiennicze i audiowizualne powstałe z myślą o dzieciach, jak również prowadzona jest wymiana informacji, doświadczeń i eksperymentów związanych z dzieckiem i książką we Francji oraz na świecie. Książki i usługi biblioteczne dla dzieci stały się elementem całości prac Biblioteki Narodowej. Katalog biblioteki dla dzieci jest więc częścią katalogu ogólnego, w sali, w której znajdują się nowości, wystawia się też publikacje dla dzieci. Dział dla dzieci — obok działu nowości i działu dla badaczy — stanowi jedną z trzech sekcji biblioteki. Z literatury dziecięcej zbiera się nie tylko współczesne wydania (na podstawie egzemplarza obowiązkowego), ale również edycje starsze, wybór książek obcych, prace teoretyczne, czasopisma (opracowane przez dzieci), bibliografie (zwłaszcza specjalne), zbiory audiowizualne, gry, plakaty, programy komputerowe³¹.

²⁵ M. Zając: *Promocja książki dziecięcej: podręcznik akademicki*. Warszawa 2000, s. 70. Autor opisał m.in. instytucje ruchu społecznego wspierania książki dziecięcej. Ibidem, s. 58—67.

²⁶ G. Lewandowicz-Nosal: *Biblioteki dla dzieci wczoraj i dziś: [poradnik]*. Warszawa 2008, s. 101.

²⁷ M. Zając: *Promocja książki dziecięcej...*, s. 58—67.

²⁸ G. Lewandowicz: *Biblioteki publiczne dla dzieci we Francji*. „Bibliotekarz” 1992, nr 5, s. 10.

²⁹ G. Lewandowicz: *Biblioteka Narodowa... dla dzieci*. „Poradnik Bibliotekarza” 1992, nr 11/12, s. 11.

³⁰ *Wytyczne dotyczące usług w bibliotekach dla dzieci*. Tłum. E.B. Zybert. Dostępny w Internecie: <http://www.ifla.org/VII/s10/pubs/ChildrensGuidelines-pl.pdf>. [Data dostępu: 15.06.2009].

³¹ G. Lewandowicz: *Biblioteka Narodowa... dla dzieci...*, s. 12.

Podkreślić jednak trzeba, że Biblioteka Narodowa Francji nie pełni roli miejskiej biblioteki publicznej dla dzieci. Narodowa ksiąznica może przyjąć dzieci okazjonalnie (dzieci do 6. roku życia muszą przyjść z osobą dorosłą), a publiczna — jest właśnie typem biblioteki „sąsiedzkiej”, regularnie odwiedzanej, w której wypożycza się książki, nawiązuje bliższe kontakty z bibliotekarzami i innymi czytelnikami. Zatem jednym z zadań Biblioteki Narodowej jest kierowanie czytelników do najbliższej biblioteki w miejscu zamieszkania dziecka oraz udzielanie informacji o wszystkim, co się dzieje w świecie książki dla młodego odbiorcy. Podstawowym celem placówki jest umożliwienie dziecku jak najwcześniejszego kontaktu z książką, z biblioteką. Jest to też próba zaniechania dyskryminacji najmłodszej grupy czytelniczej³².

Organizacja współczesnej biblioteki dla dzieci wynika z nowej koncepcji promocji biblioteki i czytelnictwa wśród młodych czytelników. W miejsce oddzielnych księgozbiorów dla dzieci — przykładem są placówki w Clamart i Centrum Pompidou³³ — tworzy się kolekcje przeznaczone zarówno dla dzieci, jak również dla dorosłych. Konieczne jest także uwzględnienie w projekcie urbanizacyjnym bibliotek jako jednego z ważniejszych elementów życia codziennego. Coraz częściej bibliotekarze i architekci podkreślają bowiem, że trwałemu zainteresowaniu książką sprzyja przyzwolenie na korzystanie z całej biblioteki, czemu nie służy tworzenie oddzielnych budynków lub wydzielonych ich części z przeznaczeniem dla młodego czytelnika. Proponuje się zatem lokalizowanie pomieszczeń dla dzieci i dorosłych w jednym gmachu, wprawdzie w oddzielnych, ale nie ściśle odizolowanych częściach budynku, z możliwością komunikacji, w tym również wizualnej. W jednym ze zrealizowanych projektów bibliotecznych w centrum działu dziecięcego przewidziano pomieszczenia do zajęć grupowych i animacji kulturalnej z promieniście rozstawionymi regałami na książki i strefami przeznaczonymi dla czytelników z różnych grup wiekowych. Brak „ściśłych” podziałów między poszczególnymi rejonami czytelniczymi (strefa młodzieżowa upodobniona jest do strefy dla dorosłych, z którą bezpośrednio jest połączona; wspólny jest też dla tych dwóch grup dział audiowizualny), a jednocześnie zapewnienie czytelnikom pomieszczeń dostosowanych do ich potrzeb, staje się coraz częściej cechą bibliotecznych koncepcji architektonicznych we Francji³⁴. Służy to także promocji biblioteki dziecięcej w środowisku dorosłych. Informacja o bibliotece wychodzi poza krąg dzieci, a przez to placówka jest dostrzegalna w lokalnym środowisku. Niektórzy bibliotekarze

³² Ibidem.

³³ J. Papużyńska: *Książki, dzieci, biblioteka: z zagadnień upowszechniania czytelnictwa i książki dziecięcej*. Warszawa 1992, s. 22.

³⁴ P. Riboulet: *L'espace pour les enfants dans les bibliothèques publiques*. „Bulletin des Bibliothèques de France” 1999, T. 44, No. 3. Za: „Bibliografia Analityczna Bibliotekarstwa i Informacji Naukowej”. Dostępny w Internecie: <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwwwexe?BM=15&IM=R1-BOULET%7FP&MA1=rozwi%F1>. [Data dostępu: 15.06.2009].

uważają nawet, że dla „wyciągnięcia” działów dziecięcych z pewnej izolacji należy je łączyć z księgozbiorami dla dorosłych. Tak jest m.in. w bibliotekach angielskich, gdzie pod uwagę był brany także aspekt finansowy³⁵.

Biblioteki posiadają nietypową, a czasem zaskakującą aranżację wnętrza, np. umieszcza się w nich łódkę lub elementy przypominające fragmenty ruin rzymskich. W jednej z bibliotek, w części dla dorosłych, do ekspozycji komiksów wykorzystano maskę samochodu. Urządzono kącik dla najmłodszych czytelników i dla ich rodziców, salę bajek, następnie wydzielono część przeznaczoną dla młodzieży, a przez dział komiksów płynnie przechodzi się do części dla czytelników dorosłych³⁶.

Francuskie biblioteki publiczne, nazywane mediatekami, składają się z biblioteki dla dorosłych, biblioteki dla dzieci oraz z płytoteki³⁷. Typowa mediateka posiada także kilka innych działów. W audiotecce gromadzi się dokumenty audiowizualne, w logitece — programy komputerowe, a w artotece znajdują się m.in. obrazy, fotografie artystyczne, rzeźby³⁸. Z kolei w ludotekach licznych bibliotek można wypożyczyć zabawki i gry dla dzieci³⁹.

W zakresie obsługi bibliotecznej dzieci we francuskich bibliotekach można wyróżnić kilka wspólnych cech. Dąży się zatem do ujednolicenia części dla dorosłych ze strefą przeznaczoną dla dzieci i młodzieży. Biblioteki organizuje się jako mediateki dla dorosłych i dzieci, w których nowe media (np. CD, DVD, Internet) stają się nośnikiem informacji równorzędnym z tradycyjnymi zbiorami piśmiennymi. Znajduje to odbicie w przestrzennym zagospodarowaniu powierzchni wolnego dostępu. Popularnonaukowe i naukowe zestawy różnego typu mediów ułożone są rzeczowo według klasyfikacji Deweya; media rzadko znajdują się w osobnych działach⁴⁰. Literaturę piękną dzieli się według wieku czytelników, wyodrębniając osiem poziomów obejmujących wydawnictwa dla dzieci od 8 miesięcy do lat 14. Francuski podział według wieku w przybliżeniu przypomina polski podział literatury pięknej dla dzieci na poziomy, który jest jednak bardziej ograniczony i obejmuje tylko 4 kategorie. We francuskich bibliotekach wiekowo grupowane są również komiksy: dla najmłodszych, młodzieży i dorosłych. W celu ułatwienia czytelnikom orientacji w księgozbiorze, w niektórych bibliotekach dodatkowo stosuje się kolorowe nalepki umieszczane na grzbietach książek. Znaki te wskazują zazwyczaj publikacje dla czytelników najmłodszych i początkujących, książki-zabawki oraz zbiory udostępniane tyl-

³⁵ J. Papużyńska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 36.

³⁶ J. Kania: *Architektura i usługi bibliotek francuskich*. „Poradnik Bibliotekarza” 2005, nr 1, s. 10, 13.

³⁷ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 65.

³⁸ J. Drogosz: *O bibliotekach francuskich słów kilka*. „Poradnik Bibliotekarza” 1996, nr 3, s. 7.

³⁹ J. Kania: *Architektura i usługi bibliotek...*, s. 10, 13.

⁴⁰ Ibidem, s. 13.

ko na miejscu⁴¹. Rozszerzenie księgozbioru o książki-zabawki i zabawki znajdujące się w koszach, pudełkach gwarantujących samodzielne wyszukiwanie lektur wynika z nowego spojrzenia na bibliotekę dziecięcą i wprowadzania do placówek bardzo młodych czytelników (nawet dzieci półtorarocznych).

W bibliotekach dla dzieci standardowo gromadzi się książki, komiksy⁴², czasopisma i „książkokasety”. Do bardziej niezwykłych kolekcji należą zbierane pojedynczo, na osobnych kartach wiersze, wyliczanki, zagadki, jak również reprodukcje obrazów, które można wypożyczyć do domu. Do bibliotecznych zbiorów zalicza się także gry typu: szachy, warcaby, puzzle, loteryjki. Ze względu na dużą liczbę imigrantów kupuje się książki obcojęzyczne i dwujęzyczne. Kolekcją zbiorów audiowizualnych zajmują się płytoteki lub wideoteki — działy wchodzące w skład mediateki. Dokumenty te zazwyczaj wypożycza się do domu, bo rzadko istnieje możliwość oglądania lub słuchania ich na miejscu⁴³. Francuscy bibliotekarze wybierają nie tylko wydawnictwa edukacyjne, ale także lektury czytane przez dzieci dla rozrywki. Bibliotekę publiczną traktuje się bowiem jako instytucję pełniącą nie tylko rolę edukacyjną, ale także zapewniającą odpoczynek, rozrywkę, zabawę. Bibliotekarz musi umiejętnie równoważyć prawo dziecka do dokonywania samodzielnych i niczym nieograniczonych wyborów lekturowych z chęcią udostępniania w bibliotekach tylko pozycji wartościowych. W bibliotekarstwie francuskim bibliotekarz nie jest cenzorem, a jedynie doradcą pomagającym w wyborze książek.

Francuska oferta wydawnicza dla dzieci jest bogata. Dominują książki ilustrowane, broszurowe, ukazujące się w seriach lub tzw. kolekcjach. Popularne są edycje kieszonkowe, tańsze od zwykłych wydań⁴⁴. Rynek książki dziecięcej stale się rozwija, prace francuskich autorów i ilustratorów są nagradzane na międzynarodowych konkursach, dobrze sprzedają się także prawa autorskie. Źródłem sukcesu francuskiej książki jest np. obowiązywanie tzw. ustawy Langa (m.in. ograniczającej zróżnicowanie ceny danego tytułu w różnych kanałach sprzedaży detalicznej), funkcjonowanie sieci niezależnych księgarń oraz praca szkół na rzecz czytelnictwa dzieci i młodzieży. Francuskie ministerstwo kultury wspomaga szkoły w zakupie książek z listy wybranych 150 tytułów, a w każdym z francuskich departamentów corocznie organizowanych jest około 20 wystaw książki dziecięcej, połączonych ze spotkaniami z autorami i ilustratorami⁴⁵.

⁴¹ G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 75.

⁴² Komiksy są bardzo popularne. W Angoulême organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Komiksowy, którego początki sięgają 1969 roku, kiedy zorganizowano spotkanie, które miało być żartem. W 1974 roku przerodziło się ono w festiwal komiksowy. A. Rusek: *Festiwal Komiksu w Angoulême*. „Notes Wydawniczy” 1998, nr 2, s. 10.

⁴³ G. Lewandowicz: *Biblioteki publiczne dla dzieci...*, s. 11.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ M. Zajac: *Lektury dla niemowląt: promocja książki dziecięcej we Francji i w Niemczech*. „Biblioteka Analiz” 2002, nr 11, s. 11.

Promocji książki dziecięcej służą także coroczne grudniowe spotkania wydawców książek, organizowane od 1985 roku pod nazwą „Salon w Montreuil”. Spotkania te są okazją do zaprezentowania produkcji wydawniczej, dyskusji autorów, ilustratorów, wydawców, księgarzy, bibliotekarzy, nauczycieli, jak również rodziców i dzieci. W imprezie uczestniczą także przedstawiciele organizacji zajmujących się problemami dzieci, książek, czytelnictwa, np. UNICEF, Komitet Korczakowski, IBBY France, „Radość poprzez książkę”⁴⁶.

Wybór nowości do bibliotek zależy od bibliotekarzy. W Paryżu i w okręgu paryskim mogą oni korzystać z list rekomendujących opracowywanych przez stowarzyszenie „Radość poprzez książkę”⁴⁷. Francuski rynek nagrań edukacyjnych jest bardzo rozbudowany. Przy francuskim ministerstwie edukacji powołano komisję do ich oceny, publikującą listy nagrań wartościowych i polecanych⁴⁸. Jedną z bibliotek paryskich wykorzystuje nagrania do przygotowywania montażu dźwiękowych, w których słowa wypowiedziane przez dzieci są przeplatane fragmentami muzycznymi i słownymi. Audycje te są dostosowane do wieku dzieci i ich możliwości odbioru, łączą w sobie prezentację książek czy albumów oraz materiały dźwiękowe. Podobne lekcje przygotowują biblioteki szkolne. Wypożyczanie zestawów płyta lub kasetą i książką zaleca się dzieciom, którym nauka czytania sprawia trudność. Komplety te stosuje się także na zajęciach wyrównawczych organizowanych dla dzieci słabo czytających. Jednoczesne słuchanie tekstu i śledzenie jego zapisu, czasem uzupełnione o oglądanie ilustracji, ułatwia samodzielną lekturę, a tekst dobrze odczytany przez lektora przyciąga uwagę dziecka⁴⁹. Zakupów dokonuje się najczęściej w specjalistycznych księgarniach prowadzących sprzedaż książek tylko dla dzieci⁵⁰. O ile nabycie dobrych francuskich wydawnictw jest łatwe, to bibliotekarze mają problemy w znalezieniu odpowiednich dostawców publikacji zagranicznych: książek, kaset, filmów wideo i książek multimedialnych⁵¹.

Komputerowa rejestracja czytelników oraz połączenie centrali i filii w jedną sieć komputerową umożliwia wypożyczenie, zwrócenie i zamówienie książki w dowolnej placówce⁵². Jednak nie wszystkie biblioteki publiczne tworzą sieci, ale te, które znajdują się w mieście lub gminie. Próbuje się jednak budować sieci lokalne na terenie departamentów⁵³.

Charakterystyczną cechą pracy bibliotecznej jest animacja, która w bibliotekarstwie dziecięcym obejmuje wszelką działalność zmierzającą do zachę-

⁴⁶ G. Lewandowicz: *Biblioteki publiczne dla dzieci...*, s. 11.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ J. Papużyńska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 47–48.

⁴⁹ Ibidem, s. 48.

⁵⁰ G. Lewandowicz: *Biblioteki publiczne dla dzieci...*, s. 11.

⁵¹ C. Rives: *Les livres pour enfants dans les bibliothèques, comment les choisir et ou les mettre?* „Bulletin des Bibliothèques de France” 1995, T. 40, No. 3, s. 48–57.

⁵² G. Lewandowicz: *Biblioteki dla dzieci...*, s. 65.

⁵³ G. Lewandowicz: *Biblioteki publiczne dla dzieci...*, s. 10.

cenia do lektury młodych ludzi, głównie nieczytelników. W tej aktywności wykorzystuje się godziny bajek, spotkania z autorami, ilustratorami, wystawy, redagowanie i drukowanie gazetek oraz własnych utworów, kluby książki, montaż audiowizualne, sztuki teatralne oraz wszelkiego rodzaju ilustracje plastyczne. Opowiadanie bajek jest najstarszą i najczęściej praktykowaną formą animacji. We Francji prowadzone są studia nad techniką i sposobami opowiadania. Ukazuje się specjalny miesięcznik poświęcony baśni oraz organizowane są kursy, na których kształcą się zawodowych „opowiadaczy”, wydawany jest także katalog z adresami tych osób i informacjami o ich specjalizacji. Z kolei kluby są nie tylko typowymi klubami czytelnickimi, ale także tzw. klubami peryferyjnymi, skupiającymi m.in. filatelistów, wielbicieli gry w szachy, zbieraczy telekart. Książka jest często tylko pretekstem do organizowania zajęć, czasem dość nietypowych dla bibliotek. Powstają zatem np. kółka teatralne, muzyczne, ale też kulinarne i ogródkowe. Celem bibliotekarzy jest przyciągnięcie jak największej liczby czytelników, dlatego też starają się oni zapewnić różne formy pracy⁵⁴.

Biblioteka powinna być miejscem twórczego działania. Służy temu organizowanie warsztatów dla dzieci, podczas których zapoznają się one z różnymi formami pracy ze słowem. Przygotowują zatem reportaże, plakaty, komiksy czy audycje magnetofonowe. Tak np. w bibliotece w Clamart dzieci miały namalować słowo „strach”, używając różnych kolorów, tworząc, odmiennego rodzaju liternictwa, pisma i rysunku, aby jak najtrafniej zaprezentować swoje emocje i skojarzenia ze słowem „strach”⁵⁵.

Charakterystyczną cechą francuskich bibliotek jest czas otwarcia — zwykle czynne są one tylko w godzinach popołudniowych (najczęściej od 13 do 18). W godzinach rannych często organizowane są zajęcia kulturalne dla dzieci i młodzieży. Są to zazwyczaj spotkania z pisarzami, bibliotekarzami czy teatralne adaptacje utworów literackich⁵⁶.

Francuscy bibliotekarze nie skupiają się tylko na pracy z dziećmi odwiedzającymi biblioteki, ale promują swoje usługi wśród wszystkich potencjalnych użytkowników. Najbardziej znaną akcją związaną z wyjściem poza mury biblioteki jest program „koszyk z książkami”, prowadzony od lat 70. XX wieku przez bibliotekarzy z biblioteki w Clamart. Celem tego programu jest nawiązanie kontaktu z dziećmi w ich naturalnym środowisku — tam, gdzie mieszkają, bawią się i spędzają czas wolny. Tam też czują się na tyle swobodnie, że zawsze mogą nie tylko nawiązać kontakt (lub nie), ale także przerwać go w dowolnej chwili. Taki wybór miejsca podyktowany jest również chęcią podkreślenia braku związku ze szkołą i kojarzonym z nią przymusem, a także z atmosferą oceny, klęski i sukcesu szkol-

⁵⁴ G. Lewandowicz: *Nowe inicjatywy bibliotek dziecięcych za granicą*. „Poradnik Bibliotekarza” 1990, nr 4—5, s. 23; Eadem: *Biblioteki publiczne dla dzieci...*, s. 11.

⁵⁵ J. Papuzińska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 43.

⁵⁶ J. Drogosz: *O bibliotekach francuskich...*, s. 8.

nego, tak aby dzieci, które nie czują się w szkole dobrze i odczuwają fobie szkolne, nie przeniosły tego urazu na swój stosunek do książki⁵⁷.

Podstawą programu „koszyk z książkami” jest systematyczność i regularność, ponieważ dzieci powinny przyzwyczać się do wizyt i do osoby bibliotekarza (stąd też odwiedza je ta sama osoba), co zapewnia im poczucie stabilizacji (pomaga w tym opracowanie stałego repertuaru czytelniczego) i bezpieczeństwa, czego nie gwarantuje im ich otoczenie. Miejscem przeprowadzania tych akcji są osiedla mieszkaniowe lub skwery, a wśród nich szczególnie miejsca zamieszkałe przez ludność zagrożoną wykluczeniem społecznym i niekorzystającą z bibliotek. To samo miejsce ma zapewnić przyzwyczajanie się dzieci do wizyt, powoli traktowanych jako stały element ich życia. Stąd też należy przyzwyczaić dzieci do jednego miejsca, dnia i godziny spotkania, w czasie którego otrzymują książki, odbywa się rozmowa czy zabawa. Książki wypożyczają się i przyjmuje na wolnym powietrzu, prowadzi się z dziećmi rozmowy na temat ich lektur, czasem bibliotekarze czytają dzieciom lub opowiadają⁵⁸. Dzieci mogą nie tylko przeglądać książki przed wypożyczeniem, ale także przeczytać je. Czasem do zajęć włączają się dorośli. Fakt, iż spotkania odbywają się na wolnym powietrzu, sprawia, że kontakty między bibliotekarzem i dziećmi są mniej formalne, a bibliotekarze często stają się uczestnikami dziecięcych zabaw. Na spotkania nie przywozi się zbyt wielu książek, najwyżej trzy kosze, a w każdym z nich po 30—40 tomów o tematyce zależnej od środowiska. Liczba pozycji nie może być wystarczająca, ponieważ dzieci powinny odczuć potrzebę odwiedzenia biblioteki. Początkowo zawartość koszy była bardziej zróżnicowana. Obecnie dąży się do jednorodności, wybierając książki najlepsze — zdaniem bibliotekarzy — a także te, o których można ciekawie opowiadać i których dzieci oczekują. W dni niepołączalne bibliotekarz wraz z koszami książek spotyka się z dziećmi w miejscach, w których wówczas się bawią — najczęściej jest to klatka schodowa jednego z bloków lub inne miejsce wskazane przez dzieci. Można wtedy także nawiązać lepszy kontakt z rodzicami, którzy często zapraszają wszystkich do domu. Zdarza się, że kontakty te z czasem przyczyniają się do zorganizowania „rodzinnego punktu bibliotecznego”, w którym rodzic przejmuje obowiązki bibliotekarza i w czasie jego nieobecności wypożycza dzieciom książki, a także czyta im. Te nieformalne spotkania są dopiero pierwszym etapem programu bibliotecznego, którego celem jest przyciągnięcie dzieci do biblioteki. Młodzi czytelnicy przychodzą później, aby oddać książkę, wypożyczyć inną lub po prostu, aby spotkać się z bibliotekarzami z podwórka, z którymi często zawiązują przyjaźnie. Dzieci — choć stają się pełnoprawnymi czytelnikami — najczęściej nie opuszczają spotkań na osiedlu. Bardzo istotny jest wybór osób do spotkań z dziećmi. Bibliotekarze muszą posiadać umiejętność łatwego nawiązywania kontaktu i dar

⁵⁷ J. Papużyńska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 30.

⁵⁸ Ibidem.

przełamywania nieufności. Sposób bycia i strój bibliotekarza musi być przystosowany do sytuacji i roli, umożliwiając np. włączenie się do zabawy. Stąd też np. w środowiskach imigranckich często zatrudnia się bibliotekarzy-imigrantów, którzy dzięki znajomości macierzystego języka łatwiej i szybciej nawiązują kontakt z rodzicami i dziećmi. Niektóre biblioteki francuskie prowadzą akcje opowiadania bajek w parkach czy na placach zabaw⁵⁹.

Pomimo rozwoju bibliotek dziecięcych, francuscy bibliotekarze dostrzegają brak — obok bibliotekarskiej literatury fachowej — odpowiednich programów nauczania (w ostatnich latach wprowadzono podstawy animacji kulturalnej i zagadnienia komiksu), uwzględniających problematykę pracy z najmłodszymi czytelnikami. Nie wystarczają biblioteczne szkolenia uwzględniające m.in. elementy pracy z czytelnikiem do lat 6⁶⁰. Konieczne jest wsparcie ze strony bibliotekoznawców w zakresie zasad promocji czytania i prowadzenia usług bibliotecznych dla młodych użytkowników.

Przyjęcie jak najmłodszych czytelników do biblioteki daje gwarancję, że dzieci te pozostaną czytelnikami na długo. Częściej bowiem — według badań przeprowadzonych w jednej z francuskich bibliotek⁶¹ — z usług bibliotek rezygnują dzieci, które zaczęły je odwiedzać w wieku 7 lat lub starsze, niż te, które zapoznały się z nią przed ukończeniem 5. roku życia. Także regularne i samodzielne odwiedzanie biblioteki sprzyja aktywności czytelniczej. Inicjacja czytelnicza dziecka powinna mieć miejsce przed podjęciem nauki szkolnej. Równie istotne jest zatem zachęcenie do wizyt w bibliotece rodziców, dziadków, opiekunów i organizowanie dla nich m.in. warsztatów sprzyjających podnoszeniu kompetencji czytelniczych czy opracowywanie list książek polecanych⁶². Działalność ta powiązana jest z alfabetyzacją rodzinną (*family literacy*). Jej celem jest przygotowanie osób z najbliższego otoczenia małego dziecka „do roli przewodników po świecie książki i jej współczesnych odmian, dostosowanych do faz rozwoju ich małych użytkowników”⁶³. Fakt i czas zapisania dziecka do biblioteki zależy od rodziców (opiekunów), stąd też odbiorcami promocji biblioteki powinni być wszyscy czytelnicy, także potencjalni.

⁵⁹ Ibidem, s. 31—32.

⁶⁰ Szkolenia takie prowadzone są m.in. przez centralną bibliotekę departamentu Lot-et-Garonne. Zob. M.C. Julié: *Stratégie pour un développement, la politique de formation de la bibliothèque départementale de Lot-et-Garonne*. „Bulletin des Bibliothèques de France” 1995, No. 1, s. 40—44. O kształceniu bibliotekarzy pracujących z dziećmi i młodzieżą zob. m.in. K. Feinstein: *La formation des bibliothécaires pour la jeunesse*. „Bulletin des Bibliothèques de France” 1999, No. 3, s. 80—84.

⁶¹ Badania te opisano w: C. Poissenot: *Les raisons de l'absence*. „Bulletin des Bibliothèques de France” 1993, No. 6, s. 15—27.

⁶² J. Papużńska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 25.

⁶³ B. Woźniczka-Paruzel: *Biblioteki dla dzieci w krajach Europy Zachodniej i w Polsce — porównania i refleksje*. W: *Biblioteki publiczne wobec Unii Europejskiej: materiały konferencyjne, Przysiek—Chelmża, 17—19 września 2001*. Red. J. Krajewski, D. Sawicka. Toruń 2002, s. 49.

Popularyzacja bibliotek we Francji przyjmuje różne formy. Niektóre biblioteki proponują własny papier do okładania książek i zeszytów, na którym podane są godziny otwarcia biblioteki, jej adres, stałe godziny czytania baśni oraz rysunki reklamujące lekturę. Często jednak podejmuje się bardziej zorganizowane działania. W czasie październikowego Święta Książki urządzone są imprezy promujące czytelnictwo. Zwykle zaprasza się aktorów, animatorów, którzy polecają różne książki, przekazują informacje o nich, jak również prowadzą ożywioną publiczną dyskusję na jej temat. Równocześnie głośne odczytywanie tekstów ma na celu przekazanie wartości płynących z lektury. Na jedną z edycji Święta Książki zaplanowano nie tylko promowanie czytelnictwa w bibliotece, ale także np. w szpitalach i domach spokojnej starości, a także na ulicach, kawiarniach, w kinach i teatrach⁶⁴.

W promocji biblioteki i jej usług wykorzystuje się także różnego typu happeningi organizowane zazwyczaj z okazji świąt. We Francji Halloween jest okazją do urządzenia nie tylko korowodu strachów i duchów — można wówczas przyciągnąć do biblioteki wielu przypadkowych przechodniów i pokazać, że także ona może być miejscem ekscytującym, np. podczas seansów strasznych baśni. Istotne jest zaangażowanie do tych projektów rodziców, przedstawicieli szkoły, różnych instytucji, doradców, którzy pomogą zorganizować happening. Udział szerokiej publiczności może przyczynić się też do zaktywizowania środowiska wokół biblioteki i ukazania jej jako placówki otwartej dla wszystkich. Czasem taki happening może np. zakończyć się wręczeniem zaproszenia na spotkanie z autorem czy godzinę bajek⁶⁵.

Podkreślić trzeba, że biblioteki publiczne dla dzieci we Francji są zdecydowanie lepiej postrzegane niż w Polsce. Współcześnie nikt nie kwestionuje już roli tych instytucji w procesie rozwoju przyszłych użytkowników bibliotecznych działów dla dorosłych. Wynika to m.in. z lepszej promocji usług bibliotecznych i uznania dzieci za ważnych czytelników, co znalazło odzwierciedlenie m.in. w utworzeniu sekcji dziecięcej w Bibliotece Narodowej Francji. Z kolei stowarzyszenie „La Joire par les Livres” zostało przeniesione do większego budynku i w czerwcu 2005 roku otwarto je z księgozbiorem wielkości 200 000 książek⁶⁶, włączając organizację w strukturę Biblioteki Narodowej Francji (2008). Biblioteka w Clamart prowadzona jest natomiast obecnie przez organizację Laissez-les lire⁶⁷. Jest jeszcze wiele do zrobienia w zakresie zapewnienia dostępu do książ-

⁶⁴ Takie elementy programu przewiduje m.in. biblioteka dla dzieci w Epernay i Parthenay. Informacje dostępne w Internecie: http://bmauxerre.free.fr/index.php?type=service&id_page=enfants. [Data dostępu: 02.04.2005]; <http://www.mediatheque-epernay.com/bjb.html>. [Data dostępu: 02.04.2005].

⁶⁵ J. Papużyńska: *Książki, dzieci, biblioteka...*, s. 36.

⁶⁶ V. Ezratty: *Country highlights: France*. „SCL News” 2007, No. 67, s. 10.

⁶⁷ G. Lewandowicz-Nosal: *Biblioteki dla dzieci wczoraj...*, s. 101.

жек детям неполносправным, które zwykle nie przychodzą do biblioteki⁶⁸. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się także starsze edycje książek dziecięcych, zwłaszcza problem ich gromadzenia i zachowania. Zorganizowanie współpracy między bibliotekami i różnymi instytucjami zainteresowanymi konserwacją książki dziecięcej może w przyszłości umożliwić badaczom, uczniom oraz szerokiej publiczności dostęp do tych publikacji. Nakłady książek coraz szybciej się wyczerpują, niektóre wydawnictwa nie są już powszechnie dostępne, brakuje ich nawet w księżnicy narodowej, dlatego ważne jest zabezpieczenie nie tylko książek, ale także dziecięcych czasopism, płyt, oryginalnych rysunków. Równie cenny może okazać się w przyszłości zbiór publikacji, które nie zyskały przychylnych recenzji⁶⁹. Wszystkie realizowane działania świadczą jednak o postrzeganiu książki dziecięcej i działów dziecięcych jako ważnej części biblioteki publicznej we Francji.

⁶⁸ V. Ezratty: *Country highlights: France...*, s. 11.

⁶⁹ Zagadnieniem tym poświęcono konferencję w Bibliotece Francji w 2000 roku. Por. V. Ezratty: *Preserving today's children's books for the future generations: a growing concern for French children's librarians*. „SCL News” 2001, No. 55, s. 7.

Ханна Лангер

ПУБЛИЧНЫЕ ДЕТСКИЕ БИБЛИОТЕКА ВО ФРАНЦИИ (ИЗБРАННЫЕ ВОПРОСЫ)

Резюме

В статье представлены избранные проблемы, касающиеся создания и развития библиотек для детей во Франции. Автор представляет образованную в 1924 году „L'Heure Joyeuse” („Час радости”), которая стала первым учреждением такого рода. Она должна была ввести не только детей, но и взрослых в новый тип библиотеки, открытой для потребностей всех читателей. Однако лишь организация в 1963 товарищества „La Joire par les Livres” („Радость благодаря книгам”), а в последующем открытие детской библиотеки в Кламар под Парижем было связано с развитием французского детского библиотечного дела.

В настоящее время на месте отдельных собраний книг для детей создаются коллекции, предназначенные как для детей, так и для взрослых. Необходимым является также учет детских отделений в урбанизационных проектах библиотек в качестве важных элементов повседневной жизни.

Hanna Langer

PUBLIC LIBRARIES FOR CHILDREN IN FRANCE
(SELECTED ISSUES)

Summary

The article presents selected problems concerning the foundation and development of libraries for children in France. The author presents "L'Heure Joyeuse" ("The Hour of Joy"), the first institution of that type founded in 1924. It was to introduce not only children, but also adults into a new type of a library, open for all readers' needs. However, it was only in 1963 that the association "La Joie par les Livres" ("The Joy through Books"), and next the opening of the children's library in Clamart near Paris were connected with the development of the French children's library science.

Currently, the place of separate book collections for children is replaced by collections both for children and adults. What is also important is to take children's branch into account in urban projects of libraries as important elements of an every-day life.